

Наталія Майка

*к.ю.н., викладач кафедри цивільного права та процесу
Тернопільського національного економічного університету*

ЦИФРОВИЙ ДИКТАТ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ, ЯК ПОРУШЕННЯ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Право на медичну таємницю є одним із найпростіших і найочевидніших прав людини. Стан здоров'я кожної людини — це частина її приватного життя. І захворювання на коронавірус COVID-19 не є винятком. Проте в умовах пандемії маємо змогу спостерігати наявні порушення дотримання права на таємницю про стан здоров'я. Зокрема відомі такі випадки: розголошення конфіденційної інформації щодо смерті мешканки Іршавщини із COVID-19 [1]; про інфікування двох лікарів Ірпінської центральної міської лікарні [2] китайського лікаря Лі Веньляня [3], американського адвоката в окрузі Вестчестер, який був другою людиною в штаті, в якого підтвердився вірус [4], і цей перелік не є вичерпним.

Водночас не сприяє в реалізації права на таємницю про стан здоров'я прийнятий нещодавно Верховною Радою України Закон «Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» № 555-IX від 13.04.2020 року. Де в Прикінцевих та перехідних положеннях зазначено, що на період встановлення карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), та протягом 30 днів з дня його відміни: дозволяється обробка персональних даних без згоди особи, зокрема даних, що стосуються стану здоров'я, місця госпіталізації або самоізоляції, прізвища, імені, по батькові, дати народження, місця проживання, роботи (навчання), з метою протидії поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), в порядку, визначеному в рішенні про встановлення карантину, за умови використання таких даних виключно з метою здійснення протиепідемічних заходів.

Як алгоритм протидії розголошення персональних даних, що становлять лікарську таємницю, в цьому ж Законі прописана норма, що протягом 30 днів після закінчення періоду встановлення карантину такі дані підлягають знеособленню, а у разі неможливості - знищенню [5].

Якщо в Україні використовуються законодавчі техніки, враховуючи пандемічну ситуацію, то в інших країнах влада застосовує більш жорсткі методи, якими порушуються вимоги ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, про право на повагу до його приватного і сімейного життя. Концепція «приватного життя» є терміном з широким значенням, яке не піддається вичерпному визначенню. Однак, як вбачається з практики ЄСПЛ, право на повагу до «приватного життя» є правом на приватність, правом жити так, як кожен того бажає, і бути захищеним від оприлюднення фактів приватного життя, та воно охоплює: персональні дані про людину; деякі аспекти фізичного то соціального «я» особи; встановлення та підтримання стосунків з іншими людьми та зовнішнім світом; ім'я, прізвище особи (зміна написання), зовнішній вигляд особи; визначення персональної ідентичності; право визначати своє приватне життя і можливість ознайомлення з ним інших осіб; право на доступ до інформації, пов'язаної з особою та визначенням її правового статусу; здоров'я людини, медичне втручання; збирання медичних даних, складання історії хвороби, конфіденційність медичних даних; право особи на фізичну і моральну (психічну) цілісність; право на розвиток особистості; право особи на безпечне довкілля; право на приватний простір, тощо [6].

Так зокрема, у Південній Кореї урядові установи використовують камери спостереження, дані про місце розташування смартфонів та записи про придбання кредитних карток, щоб допомогти простежити останні пересування хворих на коронавірус та встановити ланцюги передачі вірусів. У Італії, влада простежує дані про місцезнаходження осіб, що передаються мобільними телефонами громадян, щоб визначити, скільки людей дотримуються урядового замовлення про блокування та типові відстані, якими вони рухаються щодня. В Ізраїлі внутрішнє агентство безпеки країни готове почати використовувати дані про місцезнаходження мобільних телефонів, призначених для проведення антитерористичних операцій, щоб спробувати визначити громадян, які, можливо, потрапили до вірусу. У сотнях міст Китаю уряд вимагає від громадян використання програмного забезпечення на своїх телефонах, яке автоматично класифікує кожен людину з кольоровим кодом: червоним, жовтим або зеленим, що вказує на ризик зараження. Програмне забезпечення визначає людей, які мають пройти карантин або дозволити в'їзд до громадських місць,

таких як метро. У Сінгапурі Міністерство охорони здоров'я розмістило в Інтернеті інформацію про кожного хворого коронавірусом, в деталях, включаючи стосунки з іншими пацієнтами. У Сполучених Штатах, влада співпрацює з Google, Facebook та іншими технологічними компаніями про потенційне використання сукупних даних про місцезнаходження, захоплених з мобільних телефонів американців для спостереження за вірусом громадського здоров'я [4].

Apple та Google сьогодні працюють над технологію відстеження нових програм, які люди можуть завантажувати на смартфони та використовувати для конфіденційного призначення себе зараженими. Технологія Bluetooth на телефонах може потім попередити інших користувачів додатків, які знаходяться в близькості досить довго, щоб ризикувати захворіти хворобою. Технологічна система буде збирати дані як для користувачів Android, так і для iPhone, які зареєструвались і очікується до середини травня. Microsoft працює з університетом Вашингтона над власним додатком стеження. Проте не всі країни застосовують такі жорсткі методи утиску населення, так Національна служба охорони здоров'я Великобританії відхилила план Apple і Google на користь більш централізованої системи, яка зберігає відповідну інформацію на комп'ютерному сервері, яка може бути менш уразливою для злому [7].

Оскільки країни у всьому світі працюють на благо стримування пандемії, більшість з них застосовує засоби цифрового спостереження як засіб здійснення соціального контролю. Органи охорони здоров'я та правоохоронні органи, вочевидь використовують будь-який інструмент, який є в їх розпорядженні, щоб спробувати запобігти поширення вірусу, незважаючи навіть на порушення прав людини. Пандемія коронавірусу багато в чому змінює світогляд, неконтрольований витік даних про здоров'я в ім'я припинення вірусу може мати реальні довгострокові наслідки для конфіденційності пацієнта та захисту приватного життя.

Список використаних джерел

1. За розголошення конфіденційної інформації щодо смерті мешканки Іршавщини із COVID-19 розпочато кримінальне провадження. 07.04.2020 р.
URL: <https://zakarpattyua.net.ua/News/201138-Za-rozholoshennia-konfidentsiinoi->

informatsii-shchodo-smerti-meshkanky-Irshavshchyny-iz-COVID-19-rozpochato kryminalne-provadhennia (дата звернення 10.05.2020 р.).

2. Ірпінські посадовці порушують законодавство розголошенням персональної інформації про інфікованих COVID-19 URL: <https://www.irpin.online/irpinski-posadovtsi-porushuyut-zakonodavstvo-rozgoloshennyam-personalnoyi-informatsiyi-pro-infikovanyh-covid-19/> (дата звернення 10.05.2020 р.).

3. Смерть «викривача корона вірусу» вказує на порушення прав людини в Китаї» URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2871598-smert-vikrivaca-koronavirusu-vkazue-na-porusenna-prav-ludini-v-kitai-pravozahisniki.html> (дата звернення 10.05.2020 р.).

4. As Coronavirus Surveillance Escalates, Personal Privacy Plummets URL: <https://www.nytimes.com/2020/03/23/technology/coronavirus-surveillance-tracking-privacy.html> (дата звернення 10.05.2020 р.).

5. Про внесення змін до Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб»: Закон України від 13.04.2020р. № 555-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-20> (дата звернення 10.05.2020 р.).

6. Право на повагу до приватного життя відповідно до статті 8 Європейської конвенції захисту прав людини та основоположних свобод URL: <http://khp.org/index.php?id=1094815937> (дата звернення 10.05.2020 р.).

7. How the coronavirus is upending medical privacy URL: <https://www.politico.com/news/2020/04/28/coronavirus-medical-privacy-217671> (дата звернення 10.05.2020 р.).